

Mädchenböl Mutti és Angie

VISSZHANG - LXV. évfolyam, 39. szám, 2021. október 1.

Az *ÉS* legutóbbi számában összefoglaló jelent meg a német helyzetről (Böcskei Balázs-Veres László: [Németország választ](#), 2021/38., szept. 24.). Olvashattuk az esélyesek – például Scholz-Laschet – portréját és latolgathattuk a kis-nagy pártok esélyeit. Aztán láttuk, a német kampányban és a választásokon hogyan esnek szét a nagy néppártok és értékkánonok – épp mintha egy politológia-tankönyvből idéztünk volna.

Az említett írásból a merkelizmus főbb vonásait is megismerhettük, de a névadóról kevesebb szó esett. – Ki „volt” tehát Angela Dorothea Merkel?

A jelzők sorjáznak az aktuális napi-heti sajtóban. Hétfőn már csak ügyvezető kancellár (persze lehet, hogy karácsonyig hivatalban marad), vasárnap még a legnagyobb hatalommal rendelkező politikusnő – a legtöbbet fényképezett német. A kancellárok sorában az egyik csúcstartó. Aki keletnémetként és protestánsként eligazodott Nyugaton is, és karriert épített az egyesített Németországban – először egy olyan pártban, amelyben a nőknek korábban nem sok babér termett.

A személye körüli vitákat átvészelte, korrupciós botrányba nem keveredett. Talán mert volt és van tartása. Megtanulta magát jó tanácsadókkal, szakemberekkel körbevenni, ügyesen őrizte meg tekintélyét a pártjában, a kormányában. Néha a parlamentben és a nemzetközi porondon is. Személyiségéből is csak annyit mutatott meg 16 év alatt (és előtte: Merkel 1990 óta képviselő, a Wende politikai „gyermeke”), amennyit feltétlenül szükséges.

A bulvársajtó is csak hobbijairól írt (Wagner-előadások látogatása, túrázás Németországban, városlátogatás Ausztriában, strandolás Olaszországban), és a 2014-es síbalesetéről.

Ellenfelei elismerően nyilatkoztak munkabírásról és tárgyalási stílusáról. Nagy taktikus volt. Válsághelyzetekben türelmes, és mindemellett olyan, aki hosszú távon is tudott és akart tervezni-gondolkodni. Hogy mennyire volt spontán ennyi év után, kérdéses. Mennyire volt tudatos a frizura- és kosztümválasztása, egy-egy gesztusa (például jellegzetes „piramis-kéztartása”, amelyet egyébként utódja, Olaf Scholz is átvett tőle), soha nem fog kiderülni. Mindenesetre olyan embernek láttatta magát, aki nem betegszik bele, ha egy napon már nem körülötte forog a világ.

Ursula Weidenfeld 2021 augusztusában megjelent könyvében (*A kancellár. Egy korszak portréja*, Rowohlt Verlag) idézi Merkelt: „A politika végső soron az, ami lehetséges.” 2019-ben a Harvardon pedig így fogalmazott: „Mindennap felteszem magamnak a kérdést: azért cselekszem így, mert szükséges, vagy azért, mert helyesnek tartom ezt a tettet, ezt a döntést.” Nem voltak víziói – bár H. Schmidt szerint ez nem hiba: akinek víziói vannak, az menjen orvoshoz! Pragmatikus gondolkodásmódja utolérhetetlen volt.

A francia elnök, Macron – a pandémia előtt – aktívabb uniós politikát képviselt. Merkel e tekintetben is maradt a lehetséges határain belül. Talán természettudományos iskolázottságának köszönhetjük érvelési képességét és higgadtságát – miként azt is, hogy el tudta hitetni: az *ügy* fontosabb, mint ő vagy a pártja (népszerűsége). Soha nem mutatta magát hiúnak. (Egyes bírálói a hiúság ilyen mértékű hiányát hiúságnak tartják nála.)

Ugyanakkor nem volt izgalmas politikus – újévi köszöntőiből szinte semmire nem emlékszünk. Rajna-vidék-Pfalz tartományban van egy 20 000 lakosú kisváros, Haßloch, amely minden tekintetben átlagos. A német közvélemény-kutató cégek kedvence – itt mindent meg lehet mérni, ki lehet próbálni. Merkel egyik elemzője ehhez a városhoz hasonlította a kancellárt és teljesítményét, azt állította, ő így pozicionálta

magát. Mindig a biztosra ment.

Nehéz időben volt első ember. Válságok közepette próbálta a német jólétet megőrizni, és külpolitikailag Németországot új szerepre „tanítani”. Az EU-n belül a német túlsúlyt, hegemoniát többen bírálták, de a gazdasági teljesítmény mögött álló erőfeszítést nem kívánták „bevállalni”. Vitatott – és sokba kerülő – döntései miatt, mint látjuk, az aktuális parlamenti választásokon csökkent pártjának népszerűsége.

Merkel a kül- és a belpolitikában is kompromisszumokra törekedett. Neki sem sikerülhetett minden. Hozott rossz személyi döntéseket: többek között nem tudott „megfelelő” utódot kinevelni.

Az országban megmaradtak a társadalmi-gazdasági-szociális feszültségek. A régen, 1990-ben beígért felvirágzásra (blühende Landschaften) még itt-ott várni kell. Heidi Glück adatai szerint a reformok megakadtak – Németország nem teljesített jól a digitalizáció terén sem, és a klímakatasztrófa elleni fellépés sok helyütt csak szép szólam maradt. Bár nehéz ott hatékonyak lenni, ahol a német lakosság 86 százaléka helyesli a megújuló energiaforrások fokozott felhasználását, de a lakosság 45 százaléka nem hajlandó ezért több pénzt fizetni.

Merkel hiányozni fog a német, az európai és a világpolitikából. Egyelőre úgy tűnik, egyetlen, 2015-ben elhangzott mondata éli túl: „Wir schaffen das.” (Megoldjuk [ezt is].) Megoldják? Meg tudják majd oldani?